

Toimintakertomus

2023

6.3.2024

Sisällys

1 Johdon katsaus toimintavuoteen	4
2 Tiivistelmä tulossopimuksen tavoitteiden toteutumisesta.....	5
Tulostavoitteet toteutuivat	5
Tulostavoitteisiin päästiin osittain	6
Tulostavoitteista jäätiin	7
3 Tuloksellisuus	7
Kirjahankinnat ja palveluiden käyttö.....	7
Asiakkaat ja tyytyväisyys palveluihin	8
Yhteistyön ja palveluiden käytön aktiivisuus.....	8
4 Vaikuttavuus	9
Tavoite 1.: Kehitämme kansalaislähtöisiä julkisia palveluita ja edistämme digitaalisia palveluita.	9
Tavoite 2.: Vahvistamme kaikkien kykyjä ja osaamista sekä edistämme sivistyksellisten oikeuksien yhdenvertaista toteutumista. Tätä teemme ohjaamalla ja opastamalla muita toimijoita saavutettavan julkaisemisen toteuttamisessa.....	10
Tavoite 3.: Lisäämme osallisuutta kulttuuriin ja kavennamme eri väestöryhmien eroja osallistumisessa. Teemme tätä vahvistamalla palveluidemme saatavuutta yhteistyökumppaneiden kautta ja edistämällä lukemista.	12
Tavoite 4.: Vahvistamme lasten ja nuorten oppimismahdollisuuksia. Tätä tavoitetta toteutamme kehittämällä tuotteita ja palveluita yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. ...	12
Tavoite 5.: Ehkäisemme eriarvoistumista ja tuemme yhdenvertaisia mahdollisuuksia lukemisessa. Näitä tavoitteita toteutamme täydentämällä saavutettavaa julkaisemista omalla kirjatarjonnallamme.	13
Vastuullisuus.....	14
5 Toiminnallinen tehokkuus.....	15
Kustannukset tulosalueittain 2020-2023	15
Kirja- ja oppimateriaalilainan keskihinta 2020-2023.....	16
Työn tuottavuus (suoritteet/tulosalueen htv) 2020-2023	16
6 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	17

Henkilövoimavarat (htv) tulosalueittain 2020-2023	17
Henkilöstön määrä ja rakenne 2020-2023.....	18
Henkilöstökustannukset 2020-2023	19
7 Tuloksellisuuden tunnuslukujen kehitys tulossopimuskaudella 2020-2023	20
Tuotokset ja laadunhallinta	22
Toiminnallinen tehokkuus	22
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus.....	23
Henkisten voimavarojen hallinta	23
8 Tilinpäätösanalyysi	23
Toimintamenot, €.....	23
Rahoituksen rakenne	23
Talousarvion toteutuminen.....	23
9 Sisäinen valvonta	24
10 Pistekirjoituksen neuvottelukunnan toimintakertomus 2023	25
Saavutettavuuskirjasto Celian lakiuudistus	25
Toimikunta kaudella 2023-2026	25
Neuvottelukunnan julkaisut	26
Pohjoismainen neuvottelukuntien kokous	26

1 Johdon katsaus toimintavuoteen

Perustoiminnan lisäksi Celiassa tehtiin vuoden aikana runsaasti strategian mukaisia, ennakoivia kehittämistoimia. 1.1.2023 voimaan tulleen uuden virastolain myötä viraston nimi muuttui Näkövammaisten kirjastosta Saavutettavuuskirjasto Celiaksi, mikä edellytti paljon työtä muun muassa viestinnältä ja hallinnolta. Myös Celian verkkosivujen sisältöjä, uutiskirjeitä sekä esitteitä uudistettiin ja selkeytettiin.

Asiakaspalvelun uudelleenorganisointia sekä palvelukumppaneiden sopimusten uudistamista jatkettiin. Lisäksi valmistui henkilöstölle suunnattu toimintamalli asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi. Uudet asiakkuustiimit aloittivat toimintansa.

Celian järjestämässä Lukemisen tuki, nyt! -seminaarissa 3.11.2023 julkaistiin Celian laatima laaja selvitys lukemisen apuvälineistä. Uudenlaisen, monikanavaisen oppimateriaalin kehittäminen käynnistettiin.

Kohokuvatuotannon kehittämiseen tähtäävä Taktiilihanke edistyi merkittävästi koordinaattorin rekrytoinnin myötä. Kohokuvamatriisit inventoitiin ja uusien teknologioiden selvittäminen aloitettiin.

Valmistautuminen esteettömyyslainsäädännön voimaantuloon jatkui, ja samoin valmisteltiin osallistumista saavutettavaa julkaisemista edistävään EU-projektiin, jolle myönnettiin Creative Europe -rahoitus kahdeksi vuodeksi.

Tietohallinnon ja ICT:n osalta jatkettiin kyber- ja digiturvaan sekä tietohallintolakiin liittyvien tehtävien toteuttamista sekä integroitiin tietovaranto Datamartia syvemmin tiedolla johtamiseen. Lisäksi toteutettiin verkkojakelualustan kilpailutus.

Henkilöstöasioiden osalta arvioitiin uudistettujen paalutoimenkuvien vaatavuudet ja käytiin läpi jokaisen tehtäväkokonaisuudet. Samassa yhteydessä toteutettiin myös osittainen organisaatiomuutos. Työterveyden kanssa toteutettiin kohdennettu työpaikkaselvitys, jonka perusteella päivitettiin työhyvinvointisuunnitelma ja käynnistettiin esihenkilöiden työnohjaus. Myös henkilöstöä koskeva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma päivitettiin, osaamisen kehittämissuunnitelma valmistui ja osaamisen kehittämisryhmä perustettiin. Toimitiloja pienennettiin valtion toimitilastrategian mukaisesti, ja uusiin tiloihin päästiin muuttamaan vuodenvaihteessa 2023-2024. Kahta pitkäaikaista henkilöstön jäsentä muistettiin valtion virka-ansiomerkillä ja Suomen Valkoisen Ruusun ritarimerkillä.

Vuoden aikana kokonaiskustannukset nousivat runsaat 12 %, mutta kirja- ja oppimateriaalilainan keskihinta kuitenkin laski yli 5 % vuodesta 2022. Kirjapalveluiden suoritteiden määrä kasvoi lähes 21 % ja tuottavuus yli 13 %. Saavutettavan julkaisemisen edistämisen suoritteiden määrä kasvoi noin 30 % ja tuottavuus yli 27 %.

Henkilöstömäärä kasvoi hieman yli 2 %, ja työtyytyväisyys nousi runsaat 5 % tasolle 3,8. Sairauspoissaolot vähenivät noin 9 %. Henkilöstökulut nousivat 15,5 % ja työterveyshuollon kustannukset noin 100 %.

Yhteenvedona voidaan todeta, että vuonna 2023 saavutettiin merkittävää kasvua erityisesti suoritteissa ja tuottavuudessa, mikä osoittaa toiminnan tehostuneen ja vaikuttavuuden lisääntyneen. Sivistyshallinto 2030 -hanke ja muut muutokset Celian työ- ja toimintaympäristössä aiheuttavat kuormitusta ja epävarmuutta, mutta työtyytyväisyyden parantuminen ja sairauspoissaolojen pysyminen jotakuinkin ennallaan kuitenkin viittaavat myönteiseen kehitykseen työympäristössä.

2 Tiivistelmä tulossopimuksen tavoitteiden toteutumisesta

Kaikkia tulostavoitteita ei täysin saavutettu, mutta kokonaistilanne parantui selkeästi pandemiavuosista. Tulostavoitteiden toteutumiseen vaikuttivat osaltaan muutokset toimintaympäristössä ja palvelukumppanien toiminnassa sekä Petteri Orpon hallituksen ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet.

Tulostavoitteet toteutuivat

Asiakastavoitteet toteutuivat monelta osin hyvin: verkkoasiakkaiden osuus asiakkaista oli 90 % ja verkkolainajien osuus yli 65-vuotiaista 59,7 %. Uusia asiakkaita tuli palveluiden piiriin 12 834.

Oppimateriaaleja toimitettiin asiakkaille huomattavasti yli tavoitteen: 44 835 kertaa tavoitteen ollessa 30 000. Myös yleisten kirjastojen kautta annettavien CD-äänikirjalainojen määrä 110 500 ylitti tavoitteen 90 000. Celiasta CD-äänikirjalainaus jatkui edelleen aiemmin uudistetulla järjestelyllä.

Kustantajayhteistyö, kuten suositusten, koulutusten sekä neuvonnan tarjoaminen sekä tilaisuuksien järjestäminen, eteni suunnitelmien mukaisesti. Alkuvuonna

osallistuttiin pohjoismaisen Inclusive publishing -seminaarin järjestämiseen. Lisäksi järjestettiin kaksi asiantuntijaseminaaria yhteistyössä Suomen kustannusyhdistyksen kanssa. Suomalaisen e-kirjan hyvät käytännöt -suosituksen valmistelu aloitettiin.

Tavoitteet vierailuista saavutettavuusverkkosivuilla ylittyivät merkittävästi: sivuilla käytiin yli 95 000 vuoden aikana tavoitteen ollessa 30 000.

Samoin toteutui tavoite yhteistyön kehittäminen palvelukumppanien kanssa. Korkea-koulukirjastoista 93 % oli aktiivisia palvelukumppaneita. Kirjastojen ja koulujen tukea sekä äänikirjapalvelun toimintaa koskevat palvelulupaukset toteutuivat.

Julkaisupolitiikkaa arvioitiin suunnitelman mukaisesti, ja muutostarpeet todettiin vähäisiksi.

Selvitys lukemisen apuvälineistä julkaistiin 3.11.2023 järjestetyssä oppimisen tuen seminaarissa. Lukemisen edistäminen tuotiin osaksi Celian asiakkuustiimien työtä.

Henkilöstön sairauspoissaolot eivät lisääntyneet vaan jäivät juuri alle arvioidun 7 pv/htv. HTV-tavoite 45 ylittyi: toteuma oli vuoden lopussa 46,4. Osaamisen strateginen kehittämissuunnitelma valmistui, ja sen toteutus voitiin aloittaa.

Tulostavoitteisiin päästiin osittain

Asiakaskyselyssä selvitettiin asiakkaiden tyytyväisyyttä Celian palveluihin. Kyselyyn vastasi lähes 2 000 henkilöä, joista 89 % koki Celian palveluiden parantavan elämänlaatuaan. Tyytyväisyys sähköisiin palveluihin oli 4,1, eli tavoitteesta jäätiin kymmenyksen verran, mutta toisaalta Celian NPS-suositeluindeksi oli 68 eli mittaushistorian korkein (2022: 57).

Verkkopalvelustrategian mukainen verkkojakelualustan kilpailutus toteutettiin, mutta hankinta jouduttiin keskeyttämään, koska tarjouksia saatiin vain yksi ja senkin hintataso oli liian korkea. Toiminnallisuuksia päätettiin lähitulevaisuudessa kehittää muilla tavoin.

Lasten ja nuorten strategian toimeenpano eteni vauhdilla, mutta strategian valmistumisen viivästymisen takia varsinaista arviointia ei vielä kannattanut tehdä. Erityisryhmien materiaalitarpeiden selvittäminen aloitettiin, mutta selvitys valmistuu vasta vuonna 2024. Koulujen ja oppilaitosten aktiivisuus uusien käyttäjien saattamisessa palveluiden piiriin jäi vain prosentin päähän tavoitteesta. Koulujen palvelumallin työstäminen jatkuu vuonna 2024.

Aineistohankintoja tehtiin lähestulkoon aikataulun mukaisesti, ja yhteistyössä tuotettujen sekä valmishankintojen osuus oli 44,4 %, eli hyvin lähellä 45 %:n tavoitetta.

Henkilöstöä koskevan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman päivitys valmistui vasta keväällä, joten sen toteuttamisen arviointiin kannattaa ryhtyä vasta myöhemmin.

Henkilöstön koulutuspäiviä toteutui hieman alle tavoitteen eli 2,84/htv, mutta toisaalta henkilöstön tyytyväisyys osaamiseen, oppimiseen ja uudistumiseen oli 3,93 ja ylitti tavoitteen 3,7.

Tulostavoitteista jäätii

Asiakasmäärän tavoite 80 000 ei toteutunut, vaan asiakkaita oli 76 032 vuoden lopussa. Myös palveluiden kokonaiskäyttö jäi tavoitteestaan 15,34 %, mutta kasvua kuitenkin tapahtui vuoteen 2022 verrattuna. Henkilöasiakkaiden lainausaktiivisuus oli edelleen ennakoitua alempi, samoin palvelukumppaneina toimivien kirjastojen aktiivisuus. Myöskään verkkolainojen osuus kokonaislainauksesta, 78,4 %, ei ollut täysin tavoitteen 80 % mukainen.

Lasten ja nuorten kirjastopalvelun käyttöaktiivisuus jäi tavoitteesta (14,7 %/20 %), mutta tehdyn selvityksen perusteella tähän vaikutti sopivien oppimateriaalien puute. Myös kirjojen käytön tuki oppilaille lähiympäristön taholta oli selvityksen mukaan puutteellista.

Myöskään työn tuottavuustavoite 50 000 suoritetta/htv ei toteutunut; toteutuma oli 41 026. Se kuitenkin kasvoi 14,16 % vuodesta 2022.

3 Tuloksellisuus

Kirjahankinnat ja palveluiden käyttö

Kirjahankintojen määrä kasvoi 4,37 % 1 482 kappaleeseen. Myös valmishankintojen osuus vuosittaisesta kirjahankinnasta nousi 42,5 prosentista 44,4 prosenttiin.

Palveluita säännöllisesti käyttävien lasten ja nuorten osuus pysyi samana, 38 prosentissa. Oppimateriaalitoimitukset vähenivät 4,04 %. Tämä oli strategian mukainen suunta, joka tähtäsi oppimateriaalikustantajien ja muiden vastaavien toimijoiden tukemiseen ja ohjaamiseen.

Saavutettavan julkaisemisen suositusten, neuvonnan ja koulutusten määrä laski 14,42 %. Yleinen tietoisuus saavutettavuudesta on lisääntynyt, ja Celian asiantuntijapalveluiden fokusta on voitu kohdentaa uudelleen.

Asiakkaat ja tyytyväisyys palveluihin

Asiakkaiden määrä palveluiden piirissä kasvoi 75 037:stä 76 032:een eli 1,33 %. Uusien asiakkaiden määrä pysyi lähes ennallaan. Verkkiasiakkaiden osuus kaikista henkilöasiakkaista nousi 89 prosentista 90 prosenttiin. Verkkolainauksen osuus kokonaislainauksesta kasvoi 76 prosentista 77,8 prosenttiin, ja Celian lainauspalveluiden kokonaiskäyttö nousi 5,33 % 1 333 325 lainauskertaan.

Verkkolainaaajien osuus yli 65-vuotiaista kasvoi 52 prosentista 59,7 prosenttiin. Vuosittaisessa asiakastyytyväisyyskyselyssä selvitettiin asiakkaiden tyytyväisyyttä Celian palveluihin. Kyselyyn vastasi 1 975 asiakasta. Suurin osa vastaajista oli henkilöasiakkaita eri ikäryhmistä. Kyselyyn vastasivat myös yhteistyökumppaneiden edustajat, kuten koulujen ja kirjastojen ammattilaiset.

Asiakkaat olivat kokonaisuudessaan erittäin tyytyväisiä Celian palveluihin. Henkilöasiakkaiden kokonaistyytyväisyyden keskiarvo oli hyvä eli 4 asteikolla yhdestä viiteen. Lisäksi henkilöasiakkaista 89 % koki Celian palveluiden parantavan elämänlaatuaan. Kyselyn avointen palautteiden perusteella elämänlaadun paraneminen liittyy erityisesti kahteen asiaan. Ensinnäkin kirjat tuovat iloa ja sisältöä elämään ja ovat monelle tärkeää ajankulua ja henkireikä arjessa. Toiseksi esille nousi Celian kirjojen merkitys opiskelussa. Moni asiakas kokee, että saavutettavat kirjat ovat olleet tärkeä tuki ja avainasemassa opintojen etenemisessä. Kehittämiskohteina nousivat esille selkokieliset ohjeet, kuuntelusovellus sekä kirja- ja oppimateriaalivalikoima.

Asiakastyytyväisyyskyselyn lisäksi selvitettiin pistekirjoitusta lukevien asiakkaiden tyytyväisyyttä Celian palveluihin. Pistelukijoiden kyselyyn vastasi 85 henkilöä, ja he olivat valtaosin melko tyytyväisiä pistekirjoihin, mutta jotkut vastaajat kuitenkin kokivat pistekirjojen tason laskeneen. Pistekirjojen valmistus on monivaiheinen prosessi, ja seuraavana tavoitteena on selvittää, missä vaiheessa tuotannossa virheet syntyvät, jotta niitä päästään korjaamaan.

Yhteistyön ja palveluiden käytön aktiivisuus

Strategian mukaista yhteistyötä yleisten kirjastojen, korkeakoulukirjastojen ja koulujen kanssa jatkettiin. Kokonaisuutta katsoen yhteistyössä oli nähtävissä pientä

kasvua. Palvelukumppanien aktiivisuus lisääntyi jonkin verran vuoteen 2022 verrattuna.

Vuoden aikana 79 % yleisistä kirjastoista rekisteröi uusia asiakkaita Celian kirjastopalveluihin (vuonna 2022 76 %). Yleisten kirjastojen kautta asiakkaiksi tulleiden käyttäjien aktiivisuus kasvoi 48,4 prosentista 50 prosenttiin.

Kouluista noin puolet oli aktiivisia asiakkaiden rekisteröinnissä, ja koulujen kautta asiakkaiksi tulleiden käyttäjien aktiivisuus laski hieman, 15,2 prosentista 15 prosenttiin.

Korkeakoulukirjastot jatkoivat aikaisempien vuosien tapaan aktiivisina: 93 % (2022: 95 %) korkeakoulukirjastoista rekisteröi uusia asiakkaita. Korkeakoulujen kautta asiakkaiksi tulleiden käyttäjien aktiivisuus laski hieman sekkin: 31,4 prosentista 30 prosenttiin.

Edellä tehty vertailu osoittaa, että useimmat tunnusluvut, kuten asiakasmäärät, verkkopalveluiden käyttö ja henkilötyövuodet, ovat osoittaneet positiivista kehitystä vuosien 2022 ja 2023 välillä. Toisaalta joissakin kohdissa, kuten käyttäjien aktiivisuudessa tietyissä kohderyhmissä, oli pientä laskua.

4 Vaikuttavuus

Tavoite 1.: Kehitämme kansalaislähtöisiä julkisia palveluita ja edistämme digitaalisia palveluita.

Celian verkkopalvelustrategia ja tiekartta vuosille 2020-2026 tarkentuivat Väylä-hankkeessa, joka sisälsi kolme projektia: CD-äänikirjalainauksen jatkosuunnittelun, EPUB-formaatin käyttöönoton ja verkkojakelun kilpailuttamisen. Projektien edistäminen jatkui suunnitellusti.

CD-äänikirjalainauksesta ja sen tulevaisuudesta käytiin vuoden aikana runsaasti keskustelua ja analysoitiin alustavasti mm. teknologian elinkaarta. Analyysin perusteella tehtiin päätöksiä korvaavan teknologian kartoituksesta. Kartoituksessa tullaan painottamaan niiden erityisryhmien tarpeita, joille digitaaliset palvelut nykymuodossaan eivät ole mahdollisia. Työ jatkuu vuonna 2024.

Verkkojakelualustan kilpailutus toteutettiin. Hansel toimi kilpailutuksen järjestäjänä, ja projektia koordinoi ulkopuolinen projektipäällikkö. Kilpailutus ei tuottanut toivottua lopputulosta, koska tarjousten määrä ja laatu ei vastannut asetettuja

tavoitteita ja kilpailutus jouduttiin siltä osin päättämään. Suurimmat haasteet sopivan ratkaisun löytymiseen liittyivät kustannuksiin ja pilviteknologiaan. Pilviteknologiastrategia tullaan laatimaan vuoden 2024 aikana, jotta kilpailutuksen jälkeistä kehitystilanteen kartoitusta ja jatkotoimenpiteiden suunnittelua voidaan edistää.

Verkkojakelualustan kilpailutuksen jälkeen päätettiin panostaa entistä vahvemmin EPUB-formaatin käyttöönottoon, ja tavoitteena oli saada tekstipohjaisia EPUB-kirjoja asiakkaiden käyttöön. Vuoden lopulla laadittiin alustava suunnitelma EPUB-formaatin käyttöönotosta. Projekti koostuu noin vuoden mittaisesta, vuonna 2024 aloitettavasta määrittelyosiesta ja noin 2-3 vuoden mittaisesta toteutusosiesta.

Vuoden aikana jatkettiin vahvaa panostamista valmiussuunnitteluun ja digitaalisen turvallisuuden jatkokehittämiseen. Celia osallistui viidennen kerran Digi- ja väestötietoviraston järjestämään Taisto-harjoitukseen, joka on Suomen suurin digitaalisen turvallisuuden harjoitus.

Tavoite 2.: Vahvistamme kaikkien kykyjä ja osaamista sekä edistämme sivistyksellisten oikeuksien yhdenvertaista toteutumista. Tätä teemme ohjaamalla ja opastamalla muita toimijoita saavutettavan julkaisemisen toteuttamisessa.

Celian tehtävänä on toimia saavutettavan julkaisemisen asiantuntijana. Tämä tarkoittaa muun muassa saavutettaviin sisältöihin liittyvää yhteistyötä, ohjausta ja neuvontaa yhteiskunnan eri aloille.

Saavutettavan julkaisemisen edistämistyö koostui koulutuksista ja tapahtumista, konsultoinnista, tilaustöistä, neuvonnasta sekä ohjemateriaalien tuottamisesta. Lisäksi tehtiin kansainvälistä yhteistyötä mm. saavutettavuustapahtumien ja julkaisustandardien parissa sekä osallistuttiin pohjoismaisiin kehitysryhmiin EPUB- ja CSS-määrittelyjen tiimoilta.

EU:n esteettömyysdirektiivi tuli osaksi kansallista lainsäädäntöä keväällä 2023 muun muassa lailla digitaalisista palveluista annetun lain muuttamisesta. Lisäksi sähkökirjoja koskevista saavutettavuusvaatimuksista annettiin valtioneuvoston asetus 179/2023. Celia seurasi muutoksia ja kertoi niistä esimerkiksi kustannusalalle suunnatuissa koulutuksissa. Lain muutoksiin varautumisessa tehtiin aktiivista yhteistyötä Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikön kanssa.

Pohjoismaisten sisarorganisaatioiden - Celia, HBS, MTM, NLB ja Nota - yhteistyössä tuottama, saavutettavaan julkaisemiseen keskittyvä Include! -konferenssi järjestettiin Malmössä 24.-25.4.2023.

Celia osallistui Luova Eurooppa -hankerahoituksen hakukierrokselle osana kuuden muun eurooppalaisen toimijan muodostamaa hankekonsortiota. APACE-hankkeelle ("Accelerating Publishing Accessibility through Collaboration in Europe") saatiin projektirahoitus vuosille 2024-2025.

Saavutettavan julkaisemisen edistämässä ja etenkin suomalaisten kustantamojen opastamisessa Suomen Kustannusyhdistys oli edelleen tärkeä yhteistyökumppani, jonka kanssa tuotettiin kaksi seminaaria. 7.9.2023 järjestettiin yleiskustantajille suunnattu, järjestyksessään neljäs saavutettavuusaiheinen seminaari, Saavutettava sähkökirja 2023. 14.9.2023 puolestaan pidettiin oppimateriaalikustantajille tarkoitettu tapahtuma. Oppimateriaalien saavutettavuus oli yhtenä aiheena myös Celian järjestämässä Lukemisen tuki, nyt! -seminaarissa 3.11.2023.

Suomen Kustannusyhdistyksen kanssa alettiin myös työstää "Suomalaisen e-kirjan hyvät käytännöt" -dokumenttia. Hanketyöryhmässä on Celian saavutettavuusasiantuntijoiden ja Kustannusyhdistyksen edustajien lisäksi kymmenen jäsentä suomalaisista kustantamoista; edustettuina on sekä kaupallisia kustantajia että pieniä tieteellisiä kustantajia. Hyvät käytännöt julkaistaan keväällä 2024.

Saavutettavuusasiantuntijat jatkoivat suomalaisen asiakirjastandardin uudistamistyöryhmässä. Ensimmäisestä versiosta kerättiin lausuntoja, joiden perusteella lopullinen standardi valmistunee keväällä 2024.

Saavutettavuuteen liittyviä tapahtumia, tilaustöitä sekä koulutuksia järjestettiin vuoden aikana. Koulutukset ja luennot, yht. 20 kpl, painottuivat kustannusalan kysymyksiin, kirjastoalan oppilaitoksiin ja tapahtumiin sekä tarkasti määriteltyihin täsmäkoulutuksiin. Kysyntä yleisiä saavutettavuuskoulutuksia kohtaan on selkeästi vähentynyt, kun aihe on tullut tutummaksi.

Vuoden aikana myös arvioitiin kustantajien e-kirjojen saavutettavuutta.

Saavutettavuusneuvontaa annettiin edelleen sähköpostitse. Neuvonnan aiheet olivat jonkin verran aiempaa monimutkaisempia tai yksityiskohtaisempia, ja myös esteettömyysdirektiivin myötä tulevat uudet, esimerkiksi sähkökirjoihin kohdistuvat vaatimukset nousivat esiin.

Saavutettavasti- ja Julkaise kaikille -verkkosivujen ylläpito sekä sisältöjen päivittäminen ja valmistelu ruotsinnoksia varten jatkuivat läpi vuoden.

Tavoite 3.: Lisäämme osallisuutta kulttuuriin ja kavennamme eri väestöryhmien eroja osallistumisessa. Teemme tätä vahvistamalla palveluidemme saatavuutta yhteistyökumppaneiden kautta ja edistämällä lukemista.

Vuoden alussa perustettiin kolme asiakkuustiimiä: koulut ja korkeakoulukirjastot, yleiset kirjastot ja rikosseuraamusala sekä piste- ja taktiilitiimi. Näissä virtuaalitiimeissä työskentelee 12 henkilöä eri vastuualueilta.

Tiimit vastaavat oman alueensa asiakkuuksien kehittymisestä ja lukemisen edistämisestä, toimintaympäristön seuraamisesta, sidosryhmäyhteistyöstä ja asiakkuuteen liittyvän tiedon jakamisesta. Vuoden aikana asiakkuustiimit järjestivät koulutuksia ja webinaareja sekä osallistuivat messuille ja tapahtumiin. Tiimien työn avulla tavoitettiin yli 11 000 henkilöä.

Vuosittaisessa asiakastytyväisyyskyselyssä seurattiin edellisten vuosien tapaan yhteistyökumppaneiden tyytyväisyyttä Celiaan. Heidän tyytyväisyytensä verkkopalveluihin on edelleen korkealla tasolla, ja heistä 75 % suosittelisi erittäin todennäköisesti Celian palveluita.

Tavoite 4.: Vahvistamme lasten ja nuorten oppimismahdollisuuksia. Tätä tavoitetta toteutamme kehittämällä tuotteita ja palveluita yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Lasten ja nuorten oppimismahdollisuuksien edistämisessä vuoden tärkein ponnistus oli selvitys lukemisen apuvälineistä, joka oli laajin Suomessa toteutettu tutkimus aiheesta. Tutkimusta varten Celian asiantuntijat kiersivät peruskouluissa ympäri maata haastattelemassa lukemisessa tukea tarvitsevia oppilaita. Haastatteluihin osallistui 35 oppilasta. Opettajille suunnattuun kyselyyn vastasi yhteensä 475 opettajaa, heistä suurin osa oli erityisopettajia.

Tutkimuksen mukaan lukemisen apuvälineistä parhaita olivat sellaiset kirjat, joita voi lukea ja kuunnella samanaikaisesti. Hyviksi apuvälineiksi koettiin myös selkoaineistot sekä kustantajien sähköiset materiaalit ja sovellukset. Parhaat apuvälineet tukevat opettajien mukaan niin teknisen lukutaidon kehittymistä, luetun ymmärtämistä kuin lukemiseen motivoitumista.

Opettajien mukaan lukemisen apuvälineitä on tarjolla heikosti. Monia oppikirjoja ei pysty lukemaan ja kuuntelemaan samanaikaisesti. Opettajat kaipasivat tarjolle myös paljon nykyistä enemmän selkokielistä oppimateriaalia, jota tällä hetkellä saa lähinnä itse tekemällä. Lisäksi opettajat kokivat nykyiset sähköiset oppimateriaalit liian monimutkaisiksi niille oppilaille, joilla tuen tarve on suuri.

Selvitykseen pohjautuen Celia suosittelee, että kustantajat alkavat tuottaa tukea tarvitseville oppilaille eriytettyjä oppimateriaalisarjoja. Lisäksi kuntien kannattaa oppimateriaaleja kilpailuttaessaan huomioida teknisen saavutettavuuden lisäksi se, kuinka hyvin ne soveltuvat oppilaille, joilla on tuen tarpeita. Oppimista ja lukemista edistävien organisaatioiden täytyy tunnistaa lukemisessa tukea tarvitsevien tarpeita entistä paremmin ja räätälöidä palvelujaan ottamaan huomioon erilaiset lukemisen taidot ja tavat.

Selvityksen tuloksia hyödynnetään myös Celiassa, jossa aloitettiin uudenlaisen oppimateriaalin kehittäminen. Projektissa tuotettu oppimateriaali julkaistaan vuonna 2024, ja sen käyttämisestä kerätään kokemuksia kouluista.

Lasten ja nuorten aineistojen osuutta aineistohankinnoista kasvatettiin tavoitteen mukaisesti. Niitä hankittiin kokoelmaan 368 kpl (2022: 270 kpl), ja lasten ja nuorten aineistojen osuus hankintakokonaisuudesta oli 25 % (2022: 19 %).

Lisäksi Celia osallistui Helmet-kirjastojen ekaluokkalaishankintaan, johon valitut kirjat tuotettiin sekä DaisyTrio- että pistekirjoiksi, ja Celia oli ensimmäistä kertaa mukana opettajille suunnatun tehtäväpaketin laatimisessa.

Sokeiden lasten lukemisen tukemiseksi aloitettua teemapakettikonseptia jatkettiin edelleen. Kesän jälkeen kouluille tarjottiin syksyaiheista teemapakettia ja jouluksi uudistettua ja päivitettyä jouluaiheista teemapakettia. Paketteihin liittyviä verkkosivuja kehitettiin saadun palautteen perusteella. Valteri-koulu Onervan kanssa käytiin keskustelua lukupiiritoiminnan jatkamisesta ja kehittämisestä vuonna 2024.

Tavoite 5.: Ehkäisemme eriarvoistumista ja tuemme yhdenvertaisia mahdollisuuksia lukemisessa. Näitä tavoitteita toteutamme täydentämällä saavutettavaa julkaisemista omalla kirjatarjonnallamme.

Celian yleistä kauno- ja tietokirjallisuutta koskeva kokoelmapolitiikka ja oppimateriaaleja käsittelevä tuotantopolitiikka uudistettiin vuonna 2021 yhdeksi

julkaisupolitiikaksi, joka määrittelee, miten ja millä periaatteilla Celian kirjatuotanto toimii esimerkiksi suhteessa kaupalliseen saavutettavaan julkaisemiseen. Julkaisupolitiikasta on johdettu sekä kauno- ja tietokirjallisuutta että oppimateriaaleja koskevat julkaisuperiaatteet, joissa kuvataan konkreettisesti, mitä aineistoja Celia tuottaa ja millä rajoituksilla. Verkossa julkaistut julkaisuperiaatteet auttavat asiakkaita hankintaehdotusten tekemisessä, ja virastossa ne ohjaavat ja selkeyttävät käytäntöjä tuotantopäätöksiä tehtäessä. Julkaisupolitiikkaa arvioitiin kaksi vuotta julkaisun jälkeen, eikä suuria päivitystarpeita havaittu.

Celian oma kirjatuotanto täydentää saavutettavassa muodossa olevan kirjallisuuden tarjontaa. Kirjatuotannon kokonaistavoite toteutui: tavoite oli 1 250 nimekettä, ja aineistoja valmistui 1 482. Oman tuotannon ja kustantajien kanssa yhteistuotantoina tuotettujen äänikirjojen lisäksi vaihtoina tai lahjoituksina hankittiin 257 kirjaa, pääasiassa ruotsin- ja muunkielisiä äänikirjoja. Äänikirjanimekkeitä tuotettiin yhteistyössä kustantajien kanssa 401 kappaletta (vuonna 2022: 388 kpl), ja mukaan yhteistyöhön saatiin uusia kustantajia. Yhteistuotannon määrä oli erittäin lähellä tulossopimuksen tavoitetta, jonka tarkoituksena oli pitää tuotanto tasapainoisena.

Kauno- ja tietokirjojen pistekirjakokoelma laajeni edelleen. Tuotettujen pisteoppikirjojen määrä puolestaan väheni, koska alakoululaiset siirtyvät yhä aikaisemmin digitaalisten oppimateriaalien käyttöön.

Vuosina 2022–2025 Celiassa on käynnissä taktiilihanke, jonka tarkoituksena on selvittää taktiilituotteiden sekä niissä hyödynnettävien muovikohokuvien ja -karttojen tuottamisen ja tarjonnan uudistamista. Alkuvuodesta hankkeeseen saatiin koordinaattori, ja hanke pääsi vauhtiin: sen piirissä tehtiin tiivistä yhteistyötä mm. oppimis- ja ohjauskeskus Valterin kanssa sekä hankittiin tietoa uudentlaisista tuotantotavoista ja materiaaleista myös kansainvälisiä verkostoja hyödyntäen.

Vuoden aikana aloitettiin pilottihanke uudenlaisen monikanavaisen erityisopetuksen oppimateriaalin tuottamiseksi. Jos kokemukset tuotantoprosessista ja asiakaspalaute aineistosta ovat positiivisia, jatkossa materiaalia on mahdollista tuottaa opetus suunnitelman pohjalta ilman kustantajien tuottamaa materiaalia, asiantuntijaopettajien verkostoa hyödyntäen.

Vastuullisuus

Vuonna 2023 vastuullisuustoimenpiteiden määrittely vakiintui ja Celiassa seurattiin osittain samoja toimenpiteitä ja mittareita kuin aiempina vuosina. Tällä tavoin saatiin parempi kuva pitemmän aikavälin vaikutuksista. Toimenpiteet liittyivät YK:n

kestävän kehityksen alueisiin “Hyvä koulutus”, “Eriarvoisuuden vähentäminen”, “Yhteistyö ja kumppanuus” ja “Ilmastotekoja”.

Vuoden aikana edistettiin yhdenvertaista lukemista tekemällä kirjanostoja moninaisista aiheista, kuten Ukrainasta, sateenkaarikirjallisuudesta ja Itämeri-viikolla Itämerestä. Näiden lisäksi näkövammaisia lapsia ja nuoria kannustettiin lukemaan pistekirjoja vuodenaikoihin ja juhliin liittyvien kohokuvapakettien avulla. Henkilöstö koulutautui selkokielen ja asiakkaiden käyttämien apuvälineiden parissa.

Vastuullisuustyöryhmä teetti kyselyn kodin ja työskentelypisteiden välisestä matkustamisesta. Tarkoituksena oli kerätä tietoa siitä, miten kestävästi henkilöstö tekee tällaisia matkoja. Kyselyn perusteella 85 % henkilöstöstä käyttää jo kestäviä kulkutapoja, kuten kävelyä, pyöräilyä ja julkista liikennettä.

Toimistotilojen vähentäminen loppuvuodesta 2023 oli suuri muutos, jonka seurauksena tilat pieneivät noin puoleen aiemmasta. Tällä on jatkossa vaikutuksia Celian sähkön- ja lämmönkulutukseen. Remontin yhteydessä henkilöstön yhteisiin tiloihin saatiin myös laajemmat kierrätysmahdollisuudet.

5 Toiminnallinen tehokkuus

Kustannukset tulosalueittain 2020–2023

Tulosalue	2020	2021	2022	2023	Muutos 2022/2023
Kirjapalvelut	5 137 753 €	4 778 254 €	5 037 512 €	5 673 251 €	12,62 %
Asiantuntija- ja konsultointitoiminta	406 216 €	451 129 €	485 398 €	478 069 €	-1,51 %
Yhteensä	5 543 970 €	5 229 383 €	5 522 910 €	6 195 312 €	12,17 %

Kirjapalveluiden kustannukset nousivat 12,62 %. Asiantuntijatoiminnan kustannukset puolestaan laskivat 1,51 %. Tulosalueiden kokonaiskustannukset nousivat 12,17 % edellisvuodesta.

Kirja- ja oppimateriaalilainan keskihinta 2020–2023

	2020	2021	2022	2023	Muutos 2022/2023
Kirja- ja oppimateriaalilainan keskihinta	3,14 €	2,81 €	3,37 €	3,19 €	-5,34 %

Yleisen kauno- ja tietokirjallisuuden ja oppimateriaalitoimitusten keskihinta laski lähelle vuoden 2020 tasoa ja oli 5,34 % alempi kuin vuonna 2022. Syynä hinnan laskuun oli mm. kirjastopalveluiden kysynnän kasvu.

Työn tuottavuus (suoritteet/tulosalueen htv) 2020–2023

Tulosalueiden htv-määriin on vyörytetty osuus hallinto-, ohjaus- ja tukitoimintojen henkilötyövuosista.

Tulosalue	2020	2021	2022	2023	Muutos 2022/2023
Kirjapalvelut					
Suoritteet yhteensä, kpl	1 635 262	1 700 088	1 495 696	1 807 790	20,87 %
Henkilötyövuodet, kpl	39,95	38,54	39,84	42,49	6,65 %
Suoritteet/htv	40 933	44 112	37 543	42 546	13,33 %
Saavutettavan julkaisemisen edistäminen					
Suoritteet yhteensä, kpl	108 476	117 229	73 891	95 845	29,71 %
Henkilötyövuodet, kpl	2,87	3,46	3,84	3,91	1,82 %
Suoritteet/htv	37 797	38 881	19 242	24 512	27,39 %
Muu asiantuntijatoiminta, htv	0,29	0,18	0,27	0,13	-51,85 %

Kirjapalvelut-tulosalueen suoritteisiin on laskettu mukaan yleisen kauno- ja tietokirjallisuuden ja oppimateriaalien hankinnat ja lainat, verkkosivustojen sivulataukset, yhteydenotot eri asiakaspalvelukanavien kautta, järjestetyt messut ja tapahtumat, seminaarit ja webinaarit ja niiden myöhemmät katsojaluvut, YouTube-videoiden katselukerrat, uutiskirjeet, tiedotteet sekä Celia asiakaspalvelussa rekisteröidyt asiakkaat. Tulosalue sisältää myös yhteistyön palvelukumppaneiden, kuten yleisten kirjastojen, koulujen ja oppilaitosten sekä korkeakoulukirjastojen, kanssa.

Kirjapalvelut-tulosalueen suoritteiden määrä kasvoi 20,87 % edellisvuodesta lainauksen kasvun sekä celia.fi-sivuston sivulatausten määrän voimakkaan kasvun

ansiosta. Sivuston sisältöjen uudistaminen ja selkiyttäminen vaikuttivat positiivisesti sivuston käyttömääriin. Henkilötyövuodet kasvoivat 6,65 %. Tuloksena kirjapalveluiden tuottavuus kasvoi 13,33 %.

Saavutettavan julkaisemisen edistämisen tulosalue sisältää seminaarit ja koulutukset, neuvonnan, suositukset ja ohjeet sekä saavutettavuussivustojen sivulataukset. Suoritteiden määrä kasvoi merkittävästi 73 891 kappaleesta 95 845 kappaleeseen eli 29,71 %. Henkilötyövuodet kasvoivat 1,82 %. Kasvu johtui saavutettavuussivuston käytön lisääntymisestä. Tuloksena saavutettavan julkaisemisen edistämisen tuottavuus kasvoi 27,39 %.

Muun asiantuntijatoiminnan osuus Celian toiminnasta oli suhteellisen pientä. Tulosalue kattoi mm. työn erilaisissa neuvottelukunnissa, hallituksissa sekä työ- ja ohjausryhmissä. Näitä olivat muun muassa kansainvälinen Daisy-konsortio, Suomen Daisy-konsortio, IFLA, Eblida, Varastokirjaston johtokunta, Pistekirjoituksen neuvottelukunta, Oikeus oppimiseen -neuvottelukunta ja selkokieleen, selkokirjallisuuteen sekä lasten- ja nuortenkirjallisuuden ja kirjastoalan asiantuntijakokoonpanot. Muuhun asiantuntijatoimintaan käytetty htv-määrä väheni 51,85 %.

Yhteenvedona voidaan todeta, että sekä kirjapalveluissa että saavutettavan julkaisemisen edistämässä suoritteet yhteensä ja suoritteet henkilötyövuotta kohden kasvoivat merkittävästi vuosien 2022-2023 välillä. Yhteensä tuottavuus tällä mittarilla kasvoi 14,16 % vuodesta 2022.

6 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilövoimavarat (htv) tulosalueittain 2020–2023

Tulosalue	2020	2021	2022	2023	Muutos 2022/2023
Kirjapalvelut, josta	39,95	38,54	39,84	42,49	6,65 %
Kirjastopalvelut	20,37	20,01	20,54	20,33	-1,02 %
Oppimateriaalipalvelut	19,58	18,53	19,29	22,16	14,88 %
Asiantuntija- ja konsultointitoiminta	3,16	3,64	3,84	3,91	1,82 %
Yhteensä	43,11	42,19	43,68	46,4	6,23 %

Kirjapalveluiden henkilövoimavarat lisääntyivät vuoden aikana 6,65 % tavoitteen mukaisesti. Suurin muutos tapahtui oppimateriaalipalveluissa, jossa henkilövoimavarojen määrä kasvoi merkittävästi, 14,88 %. Koko viraston tavoitetaso, 45 htv, ylitettiin 1,4 htv:llä. Strategian mukaisesti asiantuntijatoimintaan käytettiin 1,82 % enemmän voimavaroja kuin edellisvuonna. Kaiken kaikkiaan henkilövoimavarojen kokonaismäärä kasvoi 6,23 %. Osa kasvusta johtui osa-aikaisen henkilöstön siirtymisestä kokoaikaiseen työhön.

Henkilöstön määrä ja rakenne 2020–2023

	2020	2021	2022	2023	Muutos 2022/2023
Henkilöstön lukumäärä					
Miehet	13	13	13	14	7,69 %
Naiset	33	30	34	34	0 %
Yhteensä	46	43	47	48	2,13 %
Henkilöstötyövuodet	43,11	42,19	43,68	46,4	6,23 %
Keski-ikä					
Miehet	46,7	48,8	51,61	52,71	2,13 %
Naiset	49,3	50	50,76	50,94	0,35 %
Ikäjakauma					
25-29	2	1	1	1	0 %
30-34	2	2	3	4	33,33 %
35-39	4	4	2	0	-100,00 %
40-44	5	5	8	8	0 %
45-49	8	8	7	8	14,29 %
50-54	7	5	4	5	25,00 %
55-59	10	7	8	6	-25,00 %
60-64	8	11	14	15	7,14 %
65-69			0	1	100 %
Vakinaiset, määräaikaiset					
Miehet, vakinaiset	10	12	12	14	16,67 %
Miehet, määräaikaiset	3	1	1	0	-100 %
Naiset, vakinaiset	31	29	32	32	0 %
Naiset, määräaikaiset	2	1	2	2	0 %
Kokoaikaiset/osa-aikaiset					
Kokoaikaiset	43	41	45	46	2,22 %
Osa-aikaiset	3	2	2	2	0 %
Lähtö- ja tulovaihtuvuus					
Lähtö	2	5	3	3	0 %
Tulo	2	3	6	3	-50,00 %

	2020	2021	2022	2023	Muutos 2022/2023
Työtyytyväisyys (1-5)	3,47	3,59	3,61	3,80	5,26
Sairauspoissaolot pv/htv	4,73	7,99	7,63	6,94	-9,04 %

Henkilöstön kokonaismäärä kasvoi 47:stä 48 henkilöön, eli muutos oli 2,13 %. Henkilötyövuodet kasvoivat 6,23 %.

Miesten osuus henkilöstöstä kasvoi 7,7 %, kun taas naisten osuus pysyi ennallaan. Henkilöstön keski-ikä oli molemmissa ryhmissä hieman yli 50 vuotta. Suurimman ikäryhmän muodostivat 60 vuotta täyttäneet tai sitä vanhemmat henkilöt, joten eläkkeelle siirtymiset jatkunevat lähivuosina. Pysyviä tehtäviä hoidettiin vakinaisella henkilöstöllä; vähäinen määräaikainen henkilöstö oli viransijaisia.

Syksyllä toteutetun VMBaro-kyselyn mukaan työtyytyväisyys nousi 5,26 % tasolle 3,8. Kehitystä tapahtui monilla työtyytyväisyyden osa-alueista, keskeisimpinä mahdollisuus kokeilla ja tehdä asioita uudella tavalla, palkkauksen selkeys ja muuttuminen työsuorituksen muuttuessa, työyhteisön innostavuus, ihmisten yhdenvertaisuuden toteutuminen, tiedonsaanti asioiden valmistelusta ja päätöksistä, työpaikan suositteluhaluus ja työpaikan arvojen toteutuminen arjessa. Eniten tyytymättömyyttä aiheuttivat johdon onnistuminen työyhteisön tehtävien organisoinnissa, johdon toimiminen esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä, johdon strategiset linjaukset, työtilat, keskinäisen vuorovaikutuksen toimivuus sekä viestinnän avoimuus, oikea-aikaisuus ja vuorovaikutteisuus työyhteisössä. Näissäkin oli kuitenkin tapahtunut nousua edellisvuosiin verrattuna, lukuun ottamatta työtiloja.

Työyhteisön sisällä oli muun häirinnän tai epäasiallisen kohtelun kohteeksi vuoden aikana joutunut 43 % kysymykseen vastanneista (15 henkilöä). Esihenkilöiden työnohjaus aloitettiin, ja varhaiseen välittämiseen ja puuttumiseen alettiin kiinnittää entistä aktiivisempaa huomiota.

Henkilöstökustannukset 2020–2023

Henkilöstökulut sisältävät myös freelancer-työntekijöiden palkkiot.

Koulutuskustannukset sisältävät vain maksullisten koulutusten ostot, eivät käytetyn työajan kustannuksia.

	2020	2021	2022	2023	Muutos 2022/2023
Henkilöstökulut, €	2 462 081	2 414 961	2 633 427	3 041 781	15,51 %
Työterveyshuollon kustannukset, €/htv	703	993	836	1704	103,83 %
Työhyvinvoinnin ja virkistys- toiminnan kustannukset, €/htv	222	364	383	339	-11,5 %
Koulutuskustannukset, €/htv (sis. vain koulutusten ostot)	830	993	988	667	-32,5 %

Henkilöstökulut nousivat 15,51 % edellisvuodesta rekrytoinnin ja työn vaativuuden uudelleenarviointien myötä. Sairauspoissaolot vähenivät 9 % edellisvuodesta, mutta työterveyshuollon kustannukset nousivat todella merkittävästi eli 103,83 %. Nousu johtui kuitenkin suureksi osaksi kohdennetusta työpaikkaselvityksestä sekä suunnitelluista työnohjauksista. Työhyvinvoinnin ja virkistystoiminnan kustannukset laskivat 11,5 %. Yhteistä virkistyspäivää vietettiin Haikon kartanolla kulttuurin ja liikunnan merkeissä 2.6.2023. Tiimit järjestivät omia kehittämispäiviään vuoden mittaan, ja pikkujouluna kokoonnuttiin päivällisen ja teatterin äärelle. Lisäksi henkilöstölle tarjottiin kulttuuri-, liikunta- ja työmatkaetu sekä lounasetu.

Koulutuskustannukset htv:tä kohden vähenivät merkittävästi, 830 eurosta 667 euroon eli 32,5 %. Tästä huolimatta osaamisen ylläpitoa ja parantamista koskevan VMBarotuloksen 4,2 perusteella työnantajan tukemia osaamisen kehittämisen mahdollisuuksia pidettiin erittäin hyvinä. Maksuttomia koulutuksia ja osaamisen kehittämismahdollisuuksia on myös tarjolla entistä enemmän.

7 Tuloksellisuuden tunnuslukujen kehitys tulossopimuskaudella 2020–2023

	2020 toteuma	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 toteuma
Tuotokset ja laadunhallinta				
Kirjahankinnat, lkm.	1359	1466	1420	1482
Valmishankintojen osuus vuosittaisesta kirjahankinnasta % (ml. yhteistuotanto)	37	45,3	42,5	44,4

	2020 toteuma	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 toteuma
Saavutettavan julkaisemisen suositukset, neuvonta ja koulutukset, lkm.	58	61	104	89
Palveluita säännöllisesti käyttävien lasten ja nuorten osuus, %	41	43	38	38
Oppimateriaalitoimitukset, lkm.	58 069	55 701	46 722	44 835
Toiminnallinen tehokkuus				
Asiakkaita palveluiden piirissä (henkilöt ja yhteisöt)	78 261	68 239	75 037	76 032
Palveluiden piiriin tulleet uudet asiakkaat	14 714	13 963	12 563	12 834
Verkkoasiakkaiden osuus kaikista henkilöasiakkaista, %	83	88	89	90
Verkkolainauksen osuus kokonaislainauksesta, %	71	74	76	77,8
Celian lainauspalveluiden kokonaiskäyttö	1 239 874	1 253 956	1 265 849	1 333 325
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus				
Verkkopalveluiden kehittäminen				
Verkkolainaaajien osuus yli 65-vuotiaista, %	39	49	52	59,7
Tyytyväisyys verkkopalveluihin (1-5)	4,1	4,1	4	4,1
Palvelujen saatavuuden vahvistaminen palvelukumppanien kautta				
Yhteistyökirjastojen lukumäärä, kunnat/toimipisteet	310/479	309/482	309/489	309/494
Sopimuksen tehneiden kirjastojen aktiivisuus: niiden kirjastojen osuus, jotka rekisteröineet asiakkaita, %	76	76	76,3	79
Yleisten kirjastojen kautta asiakkaiksi tulneiden käyttäjien aktiivisuus, %	44	51,5	48,4	50
Sopimuksen tehneiden oppilaitosten aktiivisuus: niiden oppilaitosten osuus, jotka rekisteröineet asiakkaita, %	63	57,1	54,2	49
Koulujen kautta asiakkaiksi tulneiden käyttäjien aktiivisuus, %	16	17,6	15,2	15
Yhteistyökirjastojen lukumäärä: korkeakoulukirjastot	35	35	40	40

	2020 toteuma	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 toteuma
Sopimuksen tehneiden korkeakoulukirjastojen aktiivisuus: niiden kirjastojen osuus, jotka rekisteröineet asiakkaita, %	87,5	92,5	95	93
Korkeakoulujen kautta asiakkaiksi tulleiden käyttäjien aktiivisuus, %	34	36,6	31,4	30
Henkisten voimavarojen hallinta				
Henkilötyövuodet	43,11	42,19	43,67	46,4
Työtyytyväisyys (1-5)	3,47	3,59	3,61	3,80

Tuotokset ja laadunhallinta

Kirjahankintojen lukumäärä kasvoi maltillisesti vuosien 2022-2023 välillä, ja valmishankintojen osuus vuosittaisista kirjahankinnoista oli suurimmillaan vuonna 2023. Huomattavaa on, että hankintamäärää kyettiin kasvattamaan, vaikka määräraha ei kasvanut.

Saavutettavan julkaisemisen suositusten neuvonta ja koulutukset lisääntyivät ensin, mutta laskivat hieman vuodesta 2022 vuoteen 2023. Vuosien mittaan tietoisuus saavutettavuudesta on lisääntynyt, ja Celian asiantuntijapalveluiden fokusta voitiin kohden-taa uudelleen.

Palveluita säännöllisesti käyttävien lasten ja nuorten osuus pysyi samana vuosien 2021-2023 välillä.

Oppimateriaalitoimitusten määrä väheni huomattavasti vuosien 2021-2023 välillä. Tämä oli strategian mukainen tavoite, joka tähtää oppimateriaalikustantajien ja muiden vastaavien toimijoiden tukemiseen ja ohjaamiseen.

Toiminnallinen tehokkuus

Asiakkaiden määrä palveluiden piirissä kasvoi vuosien 2021-2022 välillä, mutta laski hieman vuodesta 2022 vuoteen 2023. Tämä johtui mm. tietosuojatoimenpiteistä, jotka osaltaan tukevat aktiivista asiakkuutta.

Uusien asiakkaiden määrä palveluiden piirissä väheni vuosien 2021-2023 välillä, mutta toisaalta verkkoasiakkaiden osuus kaikista henkilöasiakkaista kasvoi jatkuvasti vuosien 2020-2023 välillä. Myös verkkolainauksen osuus kokonaislainauksesta kasvoi jatkuvasti, ja lainauspalveluiden kokonaiskäyttö kasvoi vuosien aikana.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Verkkolainajien osuus yli 65-vuotiaista kasvoi merkittävästi vuosien 2020-2023 välillä. Asiakkaiden tyytyväisyys verkkopalveluihin pysyi pääosin ennallaan.

Yhteistyökirjastojen lukumäärä ja aktiivisuus kasvoivat vuosien 2020-2023 välillä, mutta yleisten kirjastojen kautta asiakkaiksi tulleiden käyttäjien aktiivisuus vaihteli. Kirjastojen toimintaan vaikuttavat muutokset ja säästötoimet toimintaympäristössä.

Sopimuksen tehneiden oppilaitosten ja koulujen kautta asiakkaiksi tulleiden käyttäjien aktiivisuus väheni vuosien 2020-2023 välillä. Tämä johtui pääosin siitä, että Celiasta maksutta saatavien oppimateriaalien tarjonta väheni.

Henkisten voimavarojen hallinta

Henkilötyövuodet kasvoivat merkittävästi vuosien 2020-2023 välillä, ja myös työtyytyväisyys nousi, mikä heijastaa positiivista kehitystä Celiassa.

8 Tilinpäätösanalyysi

Toimintamenot, €

2022	5 669 000
2023	5 683 000

Rahoituksen rakenne

Saavutettavuuskirjasto Celian toiminta rahoitettiin toimintamäärärahoilla (momentti 29.80.05), jota oli kertomusvuoden talousarviossa 5 683 000 €. Vuodelta 2022 siirtyi toimintamäärärahoja kertomusvuodelle käytettäväksi 1 085 848 €, joten yhteensä kertomusvuonna käytettävissä oli 6 768 848 €.

Talousarvion toteutuminen

Toimintamenojen käyttö muodostui vuoden 2023 talousarvion määrärahoista, vuodelta 2022 siirtyneistä toimintamäärärahoista sekä bruttotuloista. Bruttotulot kasvoivat noin 37 % vuodesta 2022, 7 631,04 eurosta kertomusvuoden 10 424,87 euroon. Toimintamenoista 49 % muodostui palkoista sivukuluineen. Toinen

suuri menoerä oli palveluiden ostot, joihin käytettiin 40 %. Muut menot muodostuivat vuokrista, muista ostoista ja muista kuluista.

Toimintamenomäärärahasta (sisältäen tulot) käytettiin 6 033 429 €, mikä oli 8 % enemmän kuin vuonna 2022. Vuodelle 2024 toimintamenomäärärahaa siirtyi 735 419 euroa. Määrärahalla rahoitetaan erilaisia kehittämishankkeita.

9 Sisäinen valvonta

Saavutettavuuskirjasto Celian johtokunta on vahvistanut Celialle sisäisen valvonnan ohjesäännön 1.6.2007. Tässä ohjesäännössä määrättävät sisäisen valvonnan menettelyt ja järjestelyt kattavat viraston maksupistetehtävät ja viraston vastuulle kuuluvat muut tehtävät. Ohjesääntöä noudatetaan virastossa ja sen vastuulla olevissa itse hoidetuissa tai ulkoistetuissa tehtävissä. Celian sisäisen valvonnan järjestelyistä ja johdon vastuista on määrätty lisäksi viraston työjärjestyksessä sekä opetus- ja kulttuuriministeriön kirjanpitoyksikön taloussäännössä. Sisäisellä valvonnalla ja riskienhallinnalla varmistetaan, että virastossa toteutetaan sen talouden ja toiminnan laajuuteen ja sisältöön sekä niihin liittyviin riskeihin nähden asianmukaiset menettelyt.

Celia tunnistaa ja arvioi toiminnan riskejä osana tulossopimuksen arviointia, toiminnan ja talouden suunnittelua, kehittämistä ja tietohallintoa, valmiussuunnittelua ja työsuojelua. Sisäistä valvontaa toteutetaan myös osana Celian johtamisprosesseja ja johtoryhmätyöskentelyä.

Vuonna 2023 Celia jatkoi kyber- ja digiturvaan sekä tietohallintolakiin liittyvien tehtävien toteuttamista. Kehityskohteina tunnistetaan tarve kehittää viraston GDPR-käytäntöjä sekä dokumentaatiota sekä tarkentaa riskienhallintasuunnitelmaa. Riskienhallinnan kehittäminen sisältyy tulostavoitteena tulossopimuskaudelle 2024-2027.

Saavutettavuuskirjasto Celian sisäisen valvonnan arvioidaan olevan toiminnan laajuuteen ja laatuun nähden asianmukaisella tasolla.

10 Pistekirjoituksen neuvottelukunnan toimintakertomus 2023

Saavutettavuuskirjasto Celian lakiuudistus

Laki Saavutettavuuskirjasto Celiasta tuli voimaan 1.1.2023, ja samalla astuivat voimaan myös Pistekirjoituksen neuvottelukuntaa koskevat uudistetut pykälät. Yksi muutoksista oli, että Saavutettavuuskirjasto Celian alaisuudessa toimivan neuvottelukunnan toimikunnan nimittää Celian johtaja.

Neuvottelukunnan kausi on edelleen neljä vuotta, ja neuvottelukunta koostuu näkövammaispedagogiikan, opetusalan, pistekirjoitusjärjestelmän sekä piste- ja taktiilimateriaalien asiantuntemuksesta.

Uuden lain myötä neuvottelukunnan tehtäviä tarkistettiin ja tarkennettiin. Neuvottelukunta ei jatkossa ota enää kantaa äänikirjoihin tai niihin liittyvään asiantuntijatyöhön vaan keskittyy piste- ja taktiilimateriaaleihin.

Samalla Braille-neuvottelukunnan nimi muutettiin suomenkieliseen muotoon Pistekirjoituksen neuvottelukunta.

Toimikunta kaudella 2023–2026

Celia nimitti neuvottelukuntaan jäsenet seitsemästä eri organisaatiosta. Jäsenet kaudella 2023-2026 ovat:

- Tessa Bamberg, Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf
- Susanna Hannu, Suomen kuurosokeat ry
- Tiia Immonen, Näkövammaiset lapset ry
- Marjo Kauttonen, Saavutettavuuskirjasto Celia
- Eeva-Liisa Koskinen, Näkövammaisten liitto ry
- Tuija Piili-Jokinen, Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri
- Maria Rutenberg, Ammattiopisto Live

Neuvottelukunta valitsi keskuudestaan puheenjohtajaksi Eeva-Liisa Koskisen. Hänen sijaisekseen puheenjohtajan tehtävään 21.8.-31.1.2024 neuvottelukunta valitsi Marjo Kauttonen. Näkövammaisten liiton edustajaksi 1.11.2023-31.1.2024 nimitettiin liro Nummela.

Pistekirjoituksen neuvottelukunta kokoontui vuoden 2023 aikana seitsemän kertaa, joista yksi kokous oli sähköpostikokous. Kokoukset pidettiin Teamsissa lukuun ottamatta 3. huhtikuuta pidettyä kokousta, joka pidettiin hybridikokouksena Live-opistolla Espoossa.

Neuvottelukunnan julkaisut

Neuvottelukunnan julkaisuja tilattiin vuonna 2023 yhteensä 124 kpl. Lukemisen iloa tilattiin 13 kpl ja Alkupiste-opasta yhteensä 110 kpl. Uusi kansainvälinen pistenuottikirjoituksen käsikirja sai yhden tilauksen. Celianetistä on lainattavissa pisteillä myös kolme neuvottelukunnan vuonna 2019 laatimaa pistelukemistoa.

Tiede-lehtien koosteista tehdyt pistelukemistot vuodelta 2011 poistettiin alkuvuodesta vanhentuneina. Tarvetta uudelle pisteiden opettelu materiaalille on edelleen.

Laki- ja nimi uudistuksen myötä ilmeni tarve päivittää neuvottelukunnan pisteoppaiden kannet. Uudet kannet tilattiin ja otettiin käyttöön alkuvuodesta.

Grunderna i punktskrift -opas ilmestyi lainattavaksi pistekirjana Celianetistä.

Neuvottelukunnan sähköpostitse tilattavien julkaisujen tilausosoitteeksi vaihdettiin palvelut@celia.fi.

Pohjoismainen neuvottelukuntien kokous

Pohjoismaisten pistekirjoituksen neuvottelukuntien kokouksen järjestämisestä vastasi Islanti. Kokous toteutettiin hybridikokouksena 25.-26.10.2023. Kokoukseen osallistuivat paikan päällä Reykjavikissa Susanna Hannu ja Tuija Piili-Jokinen sekä etänä Marjo Kauttonen.

Kahden päivän aikana kuultiin esityksiä eri aiheista ja näkökulmista pistekirjoitukseen ja sen opettamiseen liittyen. Kaikissa Pohjoismaissa todettiin olevan erilaisia haasteita liittyen esimerkiksi apuvälineisiin, sopivien pisteopettelumateriaalien löytämiseen ja ylipäänsä pisteopetuksen saatavuuteen. Näihin aiheisiin liittyen neuvottelukunnat laativat kannanoton, jota kukin maa voi hyödyntää omassa toiminnassaan.

Kehitystyötä asioiden eteen on tekeillä eri maissa. Yksi tärkeimmistä kehityshankkeista liittyy STEM-aineisiin (science, technology, engineering, mathematics) ja matematiikan saavutettavuuteen korkeakoulutasolla. Pohjoismaat

kehittävät yhdessä digitaalista matematiikan pistekirjoitusstandardia. STEM-projektissa ovat tällä hetkellä mukana Suomi, Ruotsi ja Norja, mutta mukaan ovat tulossa myös Tanska ja todennäköisesti Dedicon Alankomaissa.

Susanna Hannu ja Tuija Piili-Jokinen osallistuivat Reykjavikissa myös 27.-28. lokakuuta Positiivisen näkemisen kansainväliseen konferenssiin, jossa jaettiin käytännön työkaluja heikkonäköisten VI/CVI/MDVI lasten kanssa toimimiseen, opettamiseen sekä luotiin uusia työtapoja työpajoissa. Koulutuksen järjestäjä Positive Eye tarjoaa käytännön koulutuskursseja näkövammaisten lasten opettamiseen, ja koulutus kattaa kaikki näkökohdat opetussuunnitelmaan pääsystä sosiaalisiin taitoihin ja osallisuuteen.

Pohjoismaisten neuvottelukuntien välinen keskustelu ja tiedon jakaminen on tärkeää, ja esimerkiksi STEM tulee vahvistamaan pohjoismaista yhteistyötä entisestään.

